

**ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 14 ΜΑΪΟΥ 2010
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ**

ΚΕΙΜΕΝΟ

Με τον όρο αυτομόρφωση περιγράφουμε μία σύνθετη εκπαιδευτική διαδικασία της οποίας θεμελιώδης κινητήρια δύναμη είναι ο ίδιος ο άνθρωπος, ο οποίος, έχοντας επίγνωση των αναγκών και των επιθυμιών του, καλείται να συμβάλει αποφασιστικά στην πορεία της εκπαιδευτικής και επαγγελματικής του κατάρτισης. Σε αυτή την ατομική, και πολλές φορές εξαιρετικά δύσκολη, πορεία κατάκτησης νέων γνώσεων, δεν ενεργεί μόνος του, όπως θα μπορούσαμε να υποθέσουμε με βάση το πρώτο συνθετικό της λέξης αυτο-μόρφωση. Ο άνθρωπος δεν δραστηριοποιείται μέσα σε ένα κοινωνικό κενό, αλλά μέσα σε ένα κοινωνικό περιβάλλον. Βρίσκεται δηλαδή σε συνεχή επικοινωνία με τους άλλους, σε επαφή και ανταλλαγή με τους επίσημους ή ανεπίσημους εκπαιδευτικούς θεσμούς, με ποικίλους οργανισμούς και κέντρα κατάρτισης, ακόμη και όταν οι νέες τεχνολογίες του επιτρέπουν να μαθαίνει και να εργάζεται σε φυσική απόσταση από τους άλλους.

Με αυτή την έννοια, οι διαδικασίες και οι πρακτικές αυτομόρφωσης στη σημερινή εποχή δεν σημαίνουν την απουσία των άλλων, θεσμών και ατόμων, ούτε την κοινωνική απομόνωση του καθενός ατόμου, αλλά την ενεργητική στάση του, αφού το ίδιο αποφασίζει, άλλοτε αυτοβούλως και άλλοτε κάτω από την πίεση συγκεκριμένων αναγκών, να εκπαιδευθεί. Η ενεργητική στάση συνίσταται στο ότι ο άνθρωπος καλείται να διαμορφώσει μαζί με τους άλλους συμμετέχοντες (οργανισμούς, εκπαιδευτές, εκπαιδευόμενους) το περιεχόμενο, τη διαδικασία και τους τρόπους της εκπαίδευσής του.

Όμως οι πρωταρχικοί παράγοντες που καθιστούν την αυτομόρφωση αναγκαία για τα άτομα των σύγχρονων κοινωνιών είναι οι νέες επιστημονικές και τεχνολογικές ανακαλύψεις και οι συνεπακόλουθες μεταμορφώσεις της αγοράς εργασίας. Μία από τις συνέπειες αυτών των αλλαγών είναι ότι πολλά επαγγέλματα χάνουν γρήγορα την αξία και τη χρησιμότητά τους, ενώ οι γνώσεις και οι δεξιότητες που τα άτομα κατέκτησαν στα πρώτα στάδια της ζωής τους καθίστανται ανεπαρκείς για το παρόν και το μέλλον. Η συνολική τεχνολογική αναδιάρθρωση της εργασιακής δραστηριότητας στερεί όλο και περισσότερο στα άτομα τη δυνατότητα να διατηρούν μία και μοναδική επαγγελματική ταυτότητα σε όλη τη διάρκεια της ενεργού ζωής τους. Κατά συνέπεια, ανεξάρτητα από τις ψυχοκοινωνικές συνέπειες αυτής της κατάστασης για τα άτομα, οι νέοι άνθρωποι των τεχνολογικών κοινωνιών καλούνται να αλλάξουν δύο ή τρία επαγγέλματα στην επαγγελματική πορεία τους. Το γεγονός αυτό επιβάλλει στα άτομα να κατακτούν διαρκώς γνώσεις, να ανανεώνουν τις δεξιότητές τους, να αποκτούν γρήγορα νέες ειδικεύσεις, δηλαδή, να εκπαιδεύονται συνεχώς.

Η εκπαίδευση δεν νοείται πια ως η απλή, κανονιστική μετάδοση γνώσεων από τις μεγαλύτερες γενιές στις νεότερες, όπως την όριζε ο Ε. Durkheim κατά τον 19^ο αιώνα. Και τούτο επειδή, τόσο το περιεχόμενο της εκάστοτε εκπαιδευτικής πράξης όσο και ο χρόνος που αφιερώνεται σε αυτήν, αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης ανάμεσα στις διαφορετικές γενιές, τα δύο φύλα και τις διαφορετικές κουλτούρες των ανθρώπων, γεγονός που παρατηρείται σε όλες τις σύγχρονες πρακτικές της καθημερινής ζωής. Η εκπαιδευτική πράξη **καθίσταται** επομένως μια διαδικασία που δεν περιορίζεται στο χώρο (το σχολείο) και το χρόνο (περίοδος της νεότητας), αλλά επεκτείνεται σε όλη τη διάρκεια της ζωής και πέραν των σχολικών τειχών.

Αλεξάνδρα Κορωναίου, Εκπαιδεύοντας Εκτός Σχολείου, 2002 (Διασκευή)

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100-120 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. Να αναπτύξετε σε μια παράγραφο 80 έως 100 λέξεων το περιεχόμενο του παρακάτω αποσπάσματος του κειμένου: ... **οι νέοι άνθρωποι των τεχνολογικών κοινωνιών καλούνται να αλλάξουν δύο ή τρία επαγγέλματα στην επαγγελματική πορεία τους ...**

Μονάδες 12

B2. α) Με ποιον τρόπο αναπτύσσεται η τελευταία παράγραφος του κειμένου; (Η εκπαίδευση δεν νοείται ... των σχολικών τειχών) (μονάδες 4)

β) Να εντοπίσετε τα δομικά μέρη της ίδιας παραγράφου του κειμένου (μονάδες 3)

Μονάδες 7

B3. α) Να γράψετε ένα α ν τ ώ ν υ μ ο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

ατομική, επιτρέπουν, ανεπαρκείς, διαφορετικές, επεκτείνεται. (μονάδες 5)

β) Να γράψετε ένα σ υ ν ώ ν υ μ ο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

συνεχή, χρησιμότητα, συνέπειες, δεξιότητες, καθίσταται. (μονάδες 5)

Μονάδες 10

B4. Να επισημάνετε τρία χαρακτηριστικά γνωρίσματα επιστημονικού λόγου στο κείμενο που σας δίνεται.

Μονάδες 6

Γ1. Σε άρθρο που θα δημοσιευθεί στην εφημερίδα του σχολείου σας να αναφερθείτε στη σημασία της αυτομόρφωσης και να προτείνετε τρόπους πραγμάτωσής της σε όλη τη διάρκεια της ζωής του ανθρώπου. (500-600 λέξεις).

Μονάδες 40

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A. ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο παρόν κείμενο η συγγραφέας θίγει το ζήτημα της ανάγκης του σύγχρονου ανθρώπου για αυτομόρφωση και δια βίου εκπαίδευση δεδομένων των ραγδαίων και ριζικών αλλαγών στην αγορά εργασίας. Στα πλαίσια της αυτομόρφωσης το άτομο με δική του βούληση και σε συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς αποφασίζει να διευρύνει τη μάθησή του συμμετέχοντας ενεργά στη διαμόρφωση όλων των πτυχών της εκπαίδευσής του. Ωστόσο, ο πρώτιστος παράγοντας που καθιστά αναγκαία τη δια βίου μάθηση είναι οι ταχύτατες και ριζικές αλλαγές στον επαγγελματικό στίβο ως αποτέλεσμα της επιστημονικής και τεχνολογικής εξέλιξης· πολλά επαγγέλματα καταργούνται και οι ήδη υπάρχουσες γνώσεις καθίστανται ανεπαρκείς· επομένως, το άτομο είναι υποχρεωμένο να προσαρμόζεται στη νέα πραγματικότητα ανανεώνοντας και εμπλουτίζοντας τις γνώσεις και ικανότητές του, ώστε να είναι σε θέση για νέα επαγγελματικά βήματα. Από τη στιγμή που η εκπαίδευση έπαψε να είναι η απλή μετάδοση γνώσεων και εξελίχθηκε σε μία «πράξη» που καθορίζεται από ποικίλους παράγοντες, αποτελεί πλέον μια διαδικασία χωρίς χωροχρονικά όρια που διαρκεί όσο και η ανθρώπινη ζωή.

B1. Είναι γεγονός πλέον πως οι νέοι άνθρωποι ζουν σε μία ιδιαίτερα απαιτητική πραγματικότητα όπου καλούνται διαρκώς να εμπλουτίζουν και να ανανεώνουν τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους, ώστε να είναι σε θέση ανά πάσα στιγμή να αποδεικνύουν την αξία τους και τη «βιωσιμότητά» τους στον επαγγελματικό χώρο. Αυτό συμβαίνει καθώς η επιστήμη και η τεχνολογία εξελίσσονται ραγδαία ανατρέποντας τα ήδη υπάρχοντα δεδομένα. Μία τέτοια κατάσταση συνεπάγεται σημαντικές αλλαγές στην αγορά εργασίας με αναδιαρθρώσεις στα ήδη υπάρχοντα επαγγέλματα, με δημιουργία νέων και κατάργηση παλιών. Αυτό σημαίνει στην πράξη πως οι νέοι οφείλουν να βρίσκονται σε εγρήγορση ώστε να παρακολουθούν τις εξελίξεις και μέσω της δια βίου εκπαίδευσης να είναι σε θέση να μεταπηδήσουν σ' ένα νέο επάγγελμα στην περίπτωση που οι συνθήκες το επιβάλουν.

B2. α) Τρόπος ανάπτυξης : Αίτιο – αποτέλεσμα

β) Δομή:

Θεματική περίοδος: «Η εκπαίδευση δεν νοείται...κατά τον 19^ο αιώνα».

Λεπτομέρειες – Σχόλια : «Και τούτο επειδή.....της καθημερινής ζωής».

Κατακλείδα : «Η εκπαιδευτική πράξη..... και πέραν των σχολικών τειχών».

B.3. α) Αντώνυμα

ατομική ≠ ομαδική, συλλογική

ανεπαρκείς ≠ επαρκείς

επεκτείνεται ≠ περιορίζεται

επιτρέπουν ≠ απαγορεύουν

διαφορετικές ≠ όμοιες, ίδιες

β) Συνώνυμα

συνεχή = διαρκή, μόνιμη

χρησιμότητα = αναγκαιότητα, λειτουργικότητα

συνέπειες = επακόλουθα, αποτελέσματα

δεξιότητες = ικανότητες

καθίσταται = αποδεικνύεται, γίνεται

B4. Χαρακτηριστικά γνωρίσματα επιστημονικού λόγου

1. Περιγραφικός και ερμηνευτικός λόγος

π.χ. « Με τον όρο αυτομόρφωση περιγράφουμε μία σύνθετη εκπαιδευτική διαδικασία...και επαγγελματικής κατάρτισης» (περιγραφικός)

π.χ. «Όμως οι πρωταρχικοί παράγοντες...μεταμόρφωσης της αγοράς εργασίας»

«Και τούτο επειδή...πρακτικές της καθημερινής ζωής» (ερμηνευτικός)

2. Αναφορική (κυριολεκτική) λειτουργία της γλώσσας: πρόκειται για γλώσσα αντικειμενική, απρόσωπη, μη συγκινησιακά φορτισμένη

3. Επίκληση στη λογική: χρήση λογικών επιχειρημάτων.

π.χ. Ολόκληρη η τελευταία παράγραφος

Επίκληση στην αυθεντία: «Η εκπαίδευση δεν νοείται πια ως η απλή, κανονιστική μετάδοση γνώσεων από τις μεγαλύτερες γενιές στις νεότερες, όπως την όριζε ο E. Durkheim κατά τον 19ο αιώνα»

Γ. Παραγωγή λόγου

Αθήνα, 14-5-2010

Τίτλος άρθρου: «Αυτομόρφωση...”ελιξίριο ζωής”».

Πρόλογος: Είναι κοινός τόπος ότι τόσο οι ραγδαίες αλλαγές της σύγχρονης πραγματικότητας όσο και οι απαιτήσεις στην αγορά εργασίας συμπαρασύρουν τους νέους ανθρώπους σ’ έναν ξέφρενο αγώνα σπουδών και καλλιέργειας των δεξιοτήτων τους. Ακριβώς γι’ αυτόν το λόγο καθίσταται αναγκαία η αυτομόρφωση, η δια βίου εκπαίδευση, δηλαδή η διαρκής προσπάθεια του ατόμου να μνηθεί στον κόσμο της γνώσης, διατηρώντας σ’ όλη του τη ζωή επαφή με τα γράμματα, τις επιστήμες, τις τέχνες, επαφή με τις σύγχρονες εξελίξεις και ικανότητα προσαρμογής σ’ αυτές.

Κύριο μέρος

Α' ζητούμενο: Η σημασία της αυτομόρφωσης

- ολόπλευρη καλλιέργεια του ανθρώπου, ανάπτυξη ενδιαφερόντων και κλίσεων
- διεύρυνση των πνευματικών οριζόντων και άνοδος του μορφωτικού επιπέδου
- προσαρμογή στο μεταβαλλόμενο κοινωνικό περιβάλλον της εποχής
- παρακολούθηση των τεχνικών, επιστημονικών και ευρύτερων επαγγελματικών εξελίξεων και δημιουργική αξιοποίηση των νέων δεδομένων

Προϋποθέσεις για την ανάπτυξή της

- η καλλιέργεια της φιλομάθειας των νέων απ' την οικογένεια, το σχολείο και τα μέσα ενημέρωσης και η ενθάρρυνση της επαφής τους με το βιβλίο (παραδοσιακό ή ηλεκτρονικό)
- η γόνιμη αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου και η διάθεσή του σε δραστηριότητες με ωφέλιμη επίδραση στην ψυχή και το πνεύμα
- η ενίσχυση απ' την πολιτεία εκπαιδευτικών προγραμμάτων και θεσμών επιμορφωτικού χαρακτήρα (π.χ. δημοτικές βιβλιοθήκες, ανοιχτό και λαϊκό πανεπιστήμιο).

Β' ζητούμενο: Τρόποι πραγμάτωσης της αυτομόρφωσης

- προσωπικό ενδιαφέρον και ενημέρωση – αναζήτηση εκ μέρους του ίδιου του ατόμου για τις εξελίξεις σε όλους τους τομείς της σύγχρονης πραγματικότητας. Σ' αυτό το σημείο η καλή γνώση και χρήση του Διαδικτύου αποβαίνει άκρως βοηθητική.
- Παρακολούθηση των εξελίξεων στην αγορά εργασίας και επιμόρφωση του ατόμου σε ζητήματα που αφορούν στο επάγγελμά του· η συμμετοχή στο ανοιχτό πανεπιστήμιο, οι μεταπτυχιακές σπουδές, η παρακολούθηση σεμιναρίων και ειδικών προγραμμάτων κατάρτισης το βοηθούν στην εξέλιξή του καθώς και στη δυνατότητα μεταπήδησής του σε νέο επάγγελμα αν χρειαστεί.
- η επαφή με το βιβλίο, η ενασχόληση με τις τέχνες και πολύ περισσότερο η ερασιτεχνική συμμετοχή του σε αντίστοιχες δραστηριότητες – στο πλαίσιο συλλόγων ή πολιτιστικών κέντρων – σημαίνουν ουσιαστική πνευματική και ψυχική καλλιέργεια και συμβάλλουν στην αυτοπραγμάτωσή του.
- συμμετοχή στον κοινωνικό και πολιτικό βίο.

Παρατήρηση: ο ρόλος των φορέων αγωγής αφενός και της πολιτείας αφετέρου είναι καθοριστικός τόσο σε επίπεδο επαγγελματικής κατάρτισης όσο και σε επίπεδο ευρύτερης καλλιέργειας του ατόμου.

Επίλογος

Το ότι η αυτομόρφωση ήταν, είναι και θα είναι αναγκαία είναι κοινώς αποδεκτό. Αυτό που πρέπει να κατανοηθεί σε βάθος είναι πως η βασική κινητήρια δύναμη αυτής της διαδικασίας είναι η θέληση του ίδιου του ατόμου· χωρίς αυτήν δεν μπορεί να αξιοποιήσει τις δυνατότητες που το ίδιο έχει και τις δυνατότητες που του παρέχονται έξωθεν.